

ЧЕРЕПАШКОВІ АМЕБИ ПРІСНИХ ВОДОЙМ ЖИТОМИРСЬКОГО ПОЛІССЯ

Алпатова О. М.

Житомирський державний університет імені Івана Франка, кафедра зоології

До черепашкових амеб, корененіжок або тестацей відносять одноклітинних амебоїдних організмів, тіло яких занурене у черепашку з отвором для виходу псевдоподій – цитоплазматичних утворень, що слугують для пересування та захоплення їжі.

Черепашкові амеби мають всесвітнє поширення та часто є домінуючою групою мікробентичних ценозів (Гурвич, 1975).

Корененіжки є важливим компонентом трофічної структури водних екосистем, що утворюють до половини біомаси одноклітинних організмів та відіграють велику роль у харчових ланцюгах, приймаючи участь у трансформації речовини та енергії в екосистемах (Гельцер и др., 1995).

Цілеспрямоване вивчення черепашкових амеб України у природних водоймах проводилось недостатньо. Тестацеї, в основному, вивчалися в ході гідробіологічних досліджень найпростіших або безхребетних в цілому.

Однією із найбільш перспективних територій України для вивчення прісноводних найпростіших є Українське Полісся з його різноманітним водойм різного типу та особливостями їх хімічного складу й живлення. Проте, тестацеї у цьому регіоні вивчалися лише епізодично.

Протягом 2008-2009 рр. нами у прісних водоймах різних типів Житомирського Полісся виявлено 109 видів та внутрішньовидових таксонів черепашкових амеб, з яких 48 відмічені вперше для Українського Полісся, у тому числі 25 – є новими для фауни України. У видовому багатстві переважали представники родин Arcellidae Ehrenberg, 1832, Centropyxidae Deflandre, 1953, Diffugiidae Wallich, 1864 та Euglyphidae Wallich, 1864.

Також виявлені корененіжки з родин Heleoperidae Jung, 1942, Hyalospheniidae Schultze, 1877, Nebelidae Taranek, 1882, Lesquereusiidae Ogden, 1979, Parajudrula Deflandre, 1932, Phryganellidae Jung, 1942, Cyphoderiidae de Saedeleer, 1934 й Trinematidae Hoogenraad et de Groot, 1940.

Для заплавних водойм відмічене найбільше видове багатство черепашкових амеб – 80 видів та внутрішньовидових таксонів, для річок – 56, для озер – 66, для боліт – 65, а найменше для ставків – 40. При цьому слід зазначити, що за індексом Чекановського-Сьоренсена найбільш подібний видовий склад корененіжок річок та ставків (значення індексу 0,81). Цю подібність, на нашу думку, можна пояснити, тим, що ставки, як правило, будують на річках. Найменша фауністична подібність видових складів тестацей спостерігається між болотами та ставками (0,5).

Отже, можна стверджувати, що фауна черепашкових амеб прісних водойм Житомирського Полісся є досить різноманітною та цікавою, й актуальним є її подальше вивчення. Слід також зазначити, що корененіжки досить вимогливі до середовища існування, тому можуть існувати лише при певних абіотичних та біотичних умовах. Швидка реакція на зміну тих чи інших факторів зовнішнього

середовища дозволяє використовувати їх в якості індикаторів для біологічної характеристики та діагностики санітарно-біологічного стану водойм (Викол, 1992), що представляє собою значний теоретичний й практичний інтерес.